

Levanger kommune

Kommuneadvokaten

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Deres saksnr.:
201839898-13

Vårt saksnr.:
2022/12924-5

Saksbehandler
Ingrid Juberg Moe
Mob:95151146

Dato
09.12.2022

Varsel om innkalling til konsesjonsbehandling - Tilbakemelding fra Levanger kommune

Det vises til brev fra NVE datert 30.06.2022.

Levanger kommune har gjennomgått saken basert på tilgjengelig dokumentasjon. Kommunen vil med dette bestride at det er grunnlag for å kalle inn Høplavassdraget til konsesjonsbehandling.

Juridisk grunnlag

Levanger kommunes uttak av vann fra Høklingen er basert på ekspropriasjonstillatelse gitt 21.01.1966:

«I medhold av lov om vassdragene av 15. mars 1940 § 17 om bemyndigelse gitt ved kgl.res. 15.mai 1959 tillates Levanger kommune å ekspropriere nødvendig vann, grunn og rettigheter for anlegg og drift av vannverk med inntak i Høklingen, derunder å regulere Høklingen-Movatn 3 m under kote 88. I Fossing elv skal det til enhver tid opprettholdes en minstevannføring på 0,5 m³/s målt ved utløpet av Høklingen.»

NVE varsler at man vurderer å kalle inn vannuttak og reguleringer i Høplavassdraget til konsesjonsbehandling med hjemmel i vannressursloven §66 tredje ledd.

Vannressursloven §66 lyder:
«§ 66. (forholdet til eldre tiltak)

Loven gjelder også vassdragstiltak som ble påbegynt før loven trer i kraft (eldre vassdragstiltak).

En konsesjon etter lov [15. mars 1940 nr. 3](#) om vassdragene §§ [104](#) og [105](#) eller vedtak etter § [144](#) gjelder som en konsesjon etter loven her.

Eldre vassdragstiltak som ikke trengte tillatelse etter tidligere vassdragslovgivning, kan fortsette uten konsesjon etter § 8. Vassdragsmyndigheten kan i særlige tilfelle likevel bestemme i enkeltvedtak at tiltaket må ha konsesjon, og at tiltaket blir ulovlig hvis det ikke sendes søknad innen en fastsatt frist.

For eldre vassdragstiltak gjelder § 10 i den utstrekning tiltaket ikke har gjort bruk av den alminnelige lavvannføring før lovens ikrafttreden. Ved konsesjonsbehandling av eldre vassdragstiltak etter tredje

ledd annet punktum gjelder [§ 10](#) fullt ut. Har et eldre vassdragstiltak konsesjon etter vassdragsloven, kan det ved omgjøring etter [§ 28](#) settes krav i samsvar med [§ 10 annet ledd](#). For eldre vassdragstiltak som faller inn under vassdragsreguleringsloven gjelder [§ 10](#) ikke.

For utøvelse av rådighet over grunnvann gjelder første til fjerde ledd så langt det passer. Grunnvannsuttak etablert før lovens ikrafttreden kan utøves i samme utstrekning som tidligere uavhengig av bestemmelsen i [§ 44 første ledd](#).»

Forarbeidene til bestemmelsen, OtPrp Nr 39 (1998-1999) sier følgende om bestemmelsen:

«22.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med utvalget i at vassdragstiltak uten konsesjon i utgangspunktet skal kunne fortsette sin virksomhet. Departementet ser det slik at det kun vil være aktuelt med innkalling av slike vassdragstiltak dersom det foreligger sterke miljømessige hensyn. Departementet kan heller ikke se at det, slik utvalget foreslår, er behov for noen forskriftshjemmel for slik innkalling. Behovet for innkalling vil alltid være basert på en konkret vurdering av det enkelte vassdragstiltak fra vassdragsmyndighetens side for å se om kravet til sterke miljømessige hensyn er oppfylt. Det er derfor tilstrekkelig at lovteksten gir anvisning på at slik innkalling skal skje ved enkeltvedtak.»

Videre s. 370:

*"men etter annet punktum gis vassdragsmyndigheten adgang til å kreve konsesjonsbehandling for slike tiltak i **særlige tilfelle**. Det vil kun være aktuelt å kreve konsesjonsbehandling når det foreligger **sterke miljømessige hensyn**. Det må her foretas en **konkret vurdering** og konsesjonsbehandling kan bare pålegges ved enkeltvedtak. Ved selve konsesjonsbehandlingen har vassdragsmyndigheten adgang til å nekte konsesjon slik at tiltaket må stanses." (Kommunen sin utheving)*

Hjemmelen i §66 tredje ledd til å innkalle til konsesjonsbehandling er i henhold til dette en klar unntaksregel fra hovedregelen om at eldre vassdragstiltak ikke krever konsesjon.

Forarbeidene sier at det må foreligge «sterke miljømessige hensyn» for at unntaksregelen skal komme til anvendelse. Det er videre angitt at det må foretas en konkret vurdering av det enkelte vassdragstiltak for å se om vilkåret «sterke miljømessige hensyn er oppfylt». Det er etter kommunes oppfatning naturlig at en konkret vurdering av vassdragstiltaket krever en viss form for dokumentasjon og en faglig vurdering som grunnlag for at det skal foreligge sterke miljømessige hensyn som berettiger en konsesjonsbehandling.

Ekspropriasjonstillatelsen fra 1966 etablerer en rettighet til å ta ut drikkevann som også må vurderes opp mot behovet for konsesjonsbehandling. Kommunen finner videre at en konsesjonsbehandling bare kan kreves dersom konsesjonssaken faktisk har betydning for de sterke miljømessige hensyn som skal ivaretas. Ved gjennomgang av brevet fra NVE, samt øvrig dokumentasjon i saken, finner ikke kommunen at det er sannsynliggjort eller tilstrekkelig dokumentert at det aktuelle vannuttaket fra Hoklingen er årsaken til den usikre tilstanden for elvemusling i Fossingelva. Kommunen vil gjennomgå dette nærmere i redegjørelsen under.

Kommunen har i tillegg gjennomgått tilsendt korrespondanse mellom Statsforvalteren og NVE, og finner at saken om konsesjonsbehandling i stor grad er tatt opp med grunnlag i observasjoner som ikke er undersøkt tilstrekkelig og vurderinger som hverken er utredet opp mot faktum eller tilstrekkelig faglig forankret. Det vises her også til NVE's brev av 13.11.2019 stilet til Fylkesmannen i Trøndelag;

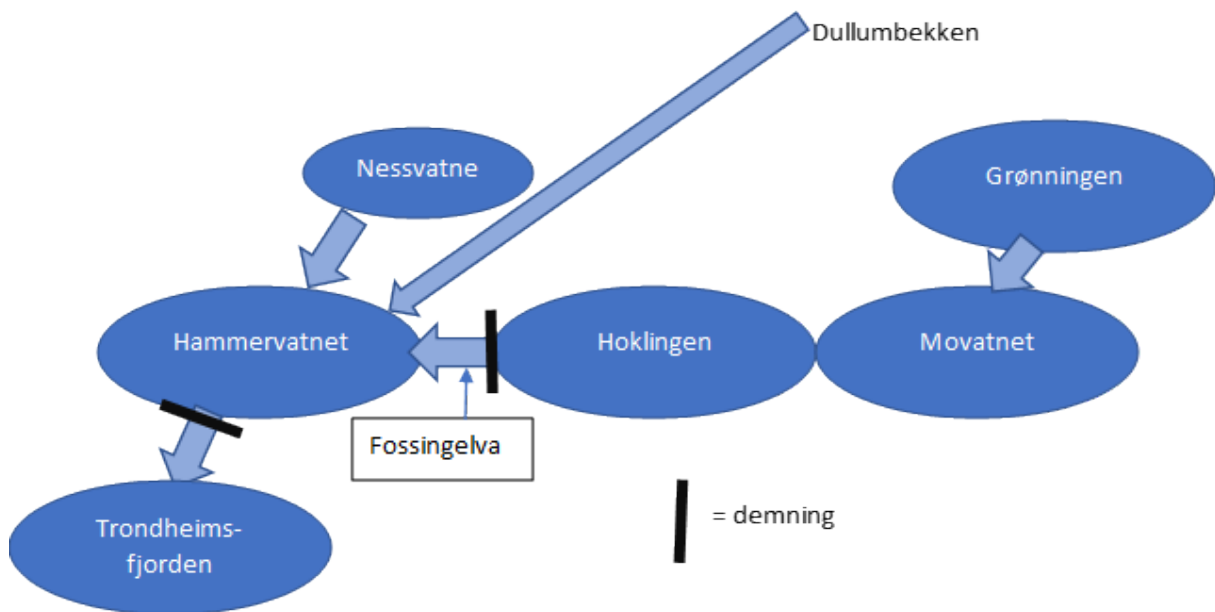
«...trenger vi mer informasjon om verdifullt og truet mangfold tilknyttet vassdraget, og Fylkesmannens vurderinger av hvordan redusert vannføring i Fossingelva og Hopla/Hoplaelva, og

reduisert vannstand i Hammervatnet kan påvirke verdifullt og truet naturmangfold tilknyttet vassdraget.»

NVE konkluderte med andre ord med at det ikke var grunnlag for å innkalle til konsesjonsbehandling i 2019. Levanger kommune kan ikke se at saken er bedre opplyst i dag enn det som var tilfellet i 2019.

Beskrivelse av Hoplavassdraget

Vassdraget består av fire større vann; Grønningen, Hoklingen/Movatnet, som er skilt av en kort passasje og ligger på samme nivå, og Hammervatnet. Hammervatnet har også en liten tilførsel av vann fra Nessvatnet – et vann med lite nedbørsfelt sammenlignet med Hoklingen/Movatnet.

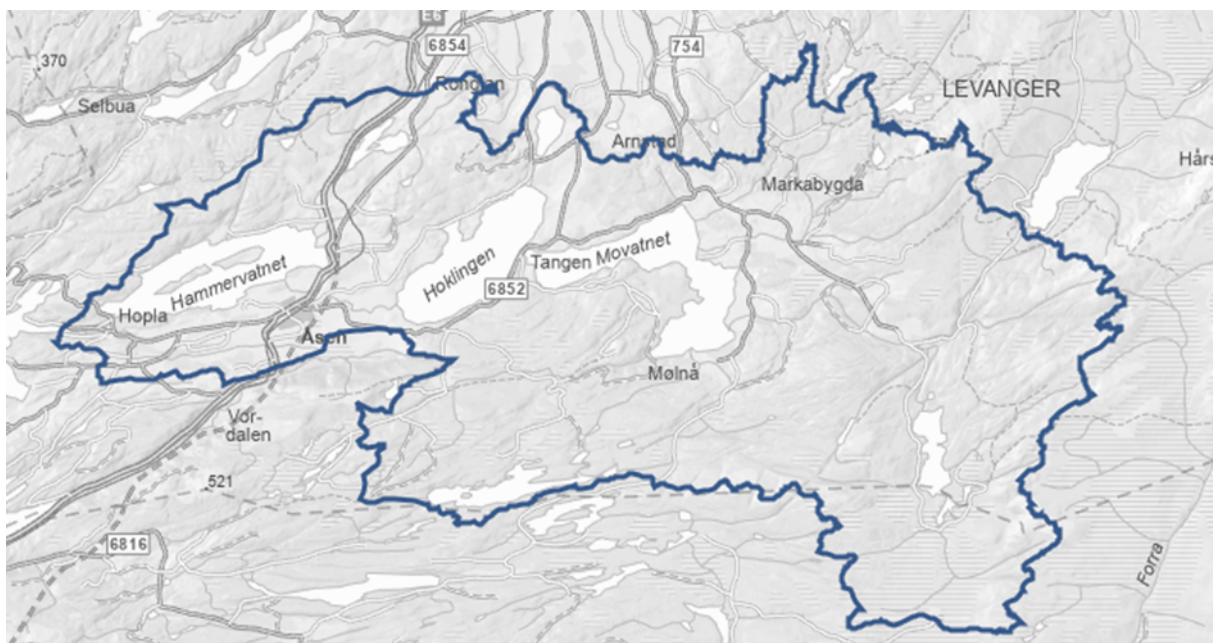
Figur 1: Prinsippskisse over Hoplavassdraget.

Totalt nedbørsfelt for hele Hoplavassdraget er 202,7 kvadratkilometer, ifølge Vann-nett. For Hoklingen/Movatnet isolert er nedbørsfeltet på 160,5 kvadratkilometer.

Vassdraget starter i Grønningen, et fjell og skogsområde helt øst mot grensa til Stjørdal. Vannet renner derfra i Grønningselva ned til Movatnet. Vannet fra Hoklingen/Movatnet renner ut i Fossingelva til Hammervatnet. Fossingelva starter ved demningen i Hoklingen.

Utløpet fra Hammervatnet går i retning Hoplafjorden. Her ligger Måsøvals settefiskanlegg som tar ut vann fra demningen i Hammervatnet. Der ligger det også et mindre vannkraftverk som utnytter fallhøyden fra Hammervatnet til fjorden.

Fra Hoklingen tappes det ca 0,9 kubikkmeter/sekund vann i tunnel i retning Skogn. Dette er produksjonsvann for Norske Skogs fabrikk i Skogn. Levanger kommune tar også ut i underkant av 100 liter/sekund drikkevann fra denne tunnelen. Begge disse uttakene er stabile både gjennom døgnet og i løpet av året.

Figur 2: Nedbørsfeltet for Hoplavassdraget. Kartkilde: Vann-nett.

Det ligger store landbruksområder langs Movatnet/Hoklingen, Nessvatnet og Hammervatnet.

Hammervatnet har status som naturreservat. Reservatet ble opprettet for å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som er knyttet til området. I 2013 fikk området status som Ramsarområde som et av tre delområder i Innherred ferskvannssystem. E6 går tett på vannet i nordenden av Hammervatnet.

Fallhøyden i vassdraget fra Hoklingen til sjøen har vært utnyttet til industri i flere hundre år. Her har det vært meieri, fargerier, ullvarefabrikk, sprengstoffabrikk og en rekke andre industribedrifter som hadde behov for energi, først i form av skovldrevne verktøy, senere i form av elektrisitet.

Faktiske forhold og årsakssammenhenger

Innkalling til konsesjonsbehandling betinger etter kommunens oppfatning at kommunens vannuttak (og tilhørende regulering av Hoklingen) som per i dag gjøres i henhold til ekspropriasjonstillatelse gitt i 1966 vurderes å berøre sterke miljømessige hensyn som medfører at det er særlig grunn til å kalle inn vannuttaket til konsesjonsbehandling. Levanger kommune mener at NVE ikke i tilstrekkelig grad sannsynliggjør at vannuttaket er utslagsgivende for de miljømessige forhold som vurderes i innkallingen til konsesjonsbehandling.

Faktagrunnlag om Levanger kommunes vannuttak

Varselet fra NVE inneholder etter kommunens oppfatning mangelfullt faktagrunnlag om kommunens og områdets aktørers uttak av vann.

I det følgende opplistes NVE's påstander fra varselet merket med kursiv. Kommunens kommentarer til dette følger under hvert punkt.

1. *«Kommunen regulerer vannstanden oppstrøms ved hjelp av demningen i Hoklingen (som sammen med Nessvatnet gir drikkevann til kommunen).»*

Kommunens kommentar: Det er Movatnet sammen med Hoklingen som gir drikkevann til kommunen. Nesvatnet drenerer ned til Hammervatnet via Melhusbekken.

2. *«Minstevannføringen slippes ikke fra damstedet i utløpet av Hoklingen, men ca 140 m nedstrøms utløpet av innsjøen. I perioder med lav vannføring er bjelkestengslene på dammen stengt, og bortsett fra noe vann som skyldes en liten lekkasje, er elveleiet så å si tørrlagt i 140 m»*

«NVE mener det er nødvendig å vurdere om en minstevannføring i Fossingelva på 0,5 m³/s (500 l/s) er tilstrekkelig for å ivareta bestanden av elvemusling.»

Kommunens kommentar: Før 2015 var det en betydelig lekkasje gjennom bjelkestengselet. Normalt er hvert år flere perioder der det bare tappes minstevannføring. Varigheten av disse periodene kan variere fra noen dager til flere måneder og kan inntreffe for alle årstider. Kommunen har aldri observert Fossingelva helt tørrlagt. Per i dag er det uproblematisk å øke minstevannføringen, kommunen har allerede økt denne til 600 l/s, og kan øke denne ytterligere i en prøveperiode for å se hvordan dette påvirker elva og elvemuslingen.

Omløpsrøret som blant annet sørger for minstevannføring ligger ca 40 m oppstrøms dammen. Dette er gjort for at inntaket til omløpet skal kunne ta inn vann når Hoklingen er tappet ned 3 m som ekspropriasjonstillatelsen gir anledning til. Like oppstrøms dammen er vanddybden mindre enn 3 m. Nedstrøms dammen er terrenget ganske flatt, så omløpet måtte føres ca 140 m nedstrøms dammen for å komme på nivå med elva. Dette betyr at det ikke er mulig å få til minstevannføring for hele reguleringsområdet (3 m) ved tapping gjennom selve dammen.

Om det 140 m like nedstrøms dammen ikke er like stabil minstevannføring har dette etter kommunens vurdering neppe særlig stor betydning for å ivareta bestanden av elvemusling da dette utgjør en svært liten del av elvas lengde.

3. *«Verneområdeforvaltningen erfarer at det etter ca år 2000, etter en periode med lavere vannstandsstabilitet, har vært et samarbeid om vannslipp mellom representanter for settefiskanlegget og Levanger kommune. Vannslipp»*

Kommunens kommentar: Kommunen varsler Måsøval når det blir gjort endring på reguleringen av Hoklingen slik at Måsøval kan gjøre nødvendige endringer for å holde vannstanden i Hammervatnet mest mulig stabil. Måsøval opplyser at det har blitt lettere å holde vannstanden i Hammervatnet stabil etter at minstevannføringen er økt til 600 l/s. Vi kan vanskelig se for oss en bedre måte å styre reguleringen av Hoklingen og Hammervatnet på enn med dagens varsling og samarbeid. Både dam Hoklingen og dam Hammervatnet er gamle dammer som kun kan reguleres manuelt. Dammen kan ikke på en enkel måte bygges om for automatisk drift av regulering.

4. *«NVE mener at regulering og vannuttak fra Hoklingen til drikkevannsforsyning og industri kan være til vesentlig skade eller ulempe for allmenne interesser fordi redusert vannføring i Fossingelva i vesentlig grad kan påvirke bestanden av elvemusling i elva negativt. Regulering av og vannuttak fra Hoklingen kan også i vesentlig grad påvirke Hammervatnet naturreservat negativt.»*

Kommunens kommentar: Regulering av Hoklingen medfører større stabilitet i vannføringen i Fossingelva enn om Hoklingen ikke hadde vært regulert. Det er garantert en

minstevannføring, uansett lengde på tørre perioder. I ikke-tørre perioder blir det normalt tappet 2-3000 l/s i omløpsrøret. Det vil også i perioder gå vann over regulert nivå i bjelkestengselet og i noen perioder også over damkrona. Kommunen prøver å holde nivået i dammen 20-40 cm under HRV for å redusere flomtopper. Når vassdrag reguleres, må det selvfølgelig tas hensyn til minstevannføringen, men det må også tas hensyn for å hindre flomskader. I uregulerte vassdrag er det ingen kontroll på vannføringen, noe som medfører større variasjon i vannføringen, og potensielt større skader på vassdraget.

5. *«NVE mener det er nødvendig å vurdere om en minstevannføring i Fossingelva på 0,5 m³/s er tilstrekkelig for å ivareta bestanden av elvemusling i Fossingelva. Anordning for slipp av minstevannføring bør også vurderes i og med at denne ikke slippes fra utløpet av Hoklingen. I tillegg mener NVE det er behov for å vurdere om rutiner for kontroll og slipp av minstevannføring og logging av vannføringsdata er gode nok.»*

Kommunens kommentar: Det er etter kommunens oppfatning udokumenterte påstander som i stor grad er årsak til usikkerheten knyttet til elvemuslingsbestanden i Fossingelva. Det er nå gjort tiltak som skal sikre at vannføringsdata skal være bedre framover i tid. Kommunen vil dog påpeke at man også bakover i tid har hatt god faktisk kontroll på vannføringen. Det er opprettet god dialog mellom de involverte parter i området. Det er også gode rutiner på varsling av endringer som medfører at vassdraget totalt forvaltes på best mulig måte. Kommunen har god manuell kontroll på utvalgte punkter i vassdraget, og kommunen har foruten ved ekstrem tørke ikke observert at vannstanden har vært så lav at det er sannsynlig at dette ville kunnet påvirke elvemuslingsbestanden negativt. Kommunens regulering av vannføring i Fossingelva medfører også betydelig mindre risiko for flomskader i elva. Med klimaet som har vært i Trøndelag de siste årene har dette også i seg en stor miljømessig betydning.

6. NVE setter i brev datert 30.06.22 fram påstand om at *«Vannuttaket til drikkevannsforsyning fra Hoklingen påvirker vannstanden i innsjøen og vannføringen i vassdraget nedstrøms, særlig Fossingelva.»*

Vannuttaket i Hoklingen i dag er ikke spesielt stort i forhold til størrelsen på vannmagasinet. I tørre perioder med minstevannføring synker vannstanden med ca 1 cm i døgnet. Det vil ta en hel måned med tørrvær å senke vannstanden med 30 cm. Selv i tørre perioder er det sjelden nivået er lavere enn 60 cm under HRV. Magasinet kan reguleres med 3 m, så det er en del å gå på.

Kommunen legger ved målinger foretatt ved Hoklingen dam, Fossing målestasjon.

Bilag 1 Måledata Hoklingen dam

Det er montert vannmåler som utfører indirekte måling av omløpet. Det tas ut en delstrøm gjennom en tynn slange fra omløpsrøret som går gjennom vannmåleren. Ut fra størrelsen på delstrømmen beregnes omløpsstrømmen/mengden. Det er en god del partikler i vannet og tidvis så går delstrømslangen mer eller mindre tett. Dette forklarer hvorfor målingene kan variere ganske mye selv om reguleringsventilen står i samme posisjon. Minstevannføringen er da i realiteten større enn det målingen viser. Kommunen ser at oppfølging av målingene kan forbedres og har iverksatt en oppgradering av systemet som skal medføre at datainnsamling framover blir mer stabil.

Naturmangfoldet i vassdraget

NVE synes i sitt varsel å legge til grunn at tiltakene knyttet til vannuttak og redusert vannføring påvirker bestanden av elvemusling og annet liv i vassdraget negativt. Levanger kommune finner imidlertid ikke at dette er en dokumentert påstand, men en påstand som bygger på indisier og i stor grad udokumenterte observasjoner som er beskrevet fra Statsforvalteren.

Fossingelva

På oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag ble det i juni 2021 utført kartlegging av elvemuslingbestanden i Fossingelva. Levanger kommune bestilte i juli 2006 kartlegging av tilsvarende område. Begge rapporter vedlegges.

Bilag 2 Elvemuslingen i Fossingelva i Levanger kommune 2006 – av feltBIO; Hans Mack Berger, Lars Ove Lehn og Mari Berger Skjøstad

Bilag 3 Fossingelva – status for elvemusling 2021 av Anton Rikstad og Hans Mack Berger

Undersøkelsene i 2006 viste stor andel gamle muslinger og liten rekruttering av nye muslinger. Dødeligheten var på dette tidspunktet ikke unormal høy.

I rapporten fra 2021 vises det til høyere dødelighet av elvemusling, varierende mellom 60 – 90 % på fire stasjoner oppover elva. Det er ikke foretatt en faglig vurdering av hva årsaken til den økte dødeligheten er, men sett i lys av dokumentert aldrende bestand i 2006 vurderer kommunen at det på nåværende tidspunkt er mest nærliggende å konkludere med at aldring er en vesentlig årsak til økt dødelighet.

Graving utført på fire stasjoner i 2021 viser i tillegg en bedre rekruttering av elvemusling i 2021 enn i 2006. I 2006 ble det ikke registrert en eneste musling under 50 mm, noe som indikerer svært dårlig eller ingen rekruttering de siste 30 årene før 2006. I 2021 ble det imidlertid påvist rekruttering. Minste registrerte musling var 10 mm i 2021. Likedan ble det funnet juvenile elvemuslinger på to stasjoner i Fossingelva i 2019 (undersøkelser utført av Sweco i forbindelse med utredninger for Nye Veier).

Bilag 4 Temarapport Naturmangfold KU E6 Kvithamar – Åsen, utarbeidet av Sweco i 2019

Rapporten fra 2021 peker også på at det er tilstrekkelig med vertsfisk (aure) i Fossingelva.

NVE viser i brev datert 30.06.22 til Statsforvalterens påstand om at bestanden sliter med manglende/dårlig rekruttering, da det ikke er registrert elvemusling under 50 mm. I henhold til overnevnte faktum bygger NVE her på feil faktum da rapporten fra 2021 faktisk viser rekruttering. Rapport fra UiB 2018 viser at det ble satt ut kultivert elvemusling i 2017 med rapportert god overlevelse. Det er derfor knyttet tvil til om de unge elvemuslingene som ble funnet av Berger & Rikstad (2021) er naturlig reproduisert eller kunstig utsatt.

Bilag 5 Samlerapport om kultivering og utsetting av elvemusling 2018

Kommunen finner videre basert på data og faktum knyttet til uttak av drikkevann, samt overvåkning av vannstand i Fossingelva at det er særdeles usikkert hva som er årsak til en eventuell dårligere rekruttering. Kommunen finner ut fra redegjorte data over og i vedlagte rapporter at det er mindre sannsynlig at det er uttaket av drikkevann som er årsaken til den usikre situasjonen knyttet til elvemuslingen.

Fossingelva er oppført med dårlig økologisk tilstand i Vann-nett og dette skyldes usikker reproduksjon hos elvemusling. Det er imidlertid heller ikke her angitt noen årsak til den usikre reproduksjonen. Økologisk tilstand ble nedklassifisert etter kartleggingen i 2021. Miljømålet for vannforekomster er god økologisk tilstand.

Det er pekt på flere ulike påvirkningsfaktorer i rapporten fra 2021 og den anbefaler utarbeidelse av en endelig tiltaksplan for bevaring av elvemuslingen i Fossingelva.

Som følge av dette tok Levanger kommune og vannområdekoordinator i Innherred vannområde våren 2022 kontakt med Statsforvalteren for å vurdere et samarbeid om videre undersøkelser i Fossingelva. Statsforvalteren har forvaltningsansvar for elvemusling, anadrome arter og ål, og de hadde allerede vært i kontakt med Norsk institutt for vannforskning (NIVA) om oppfølgingsundersøkelser. Kommune og Statsforvalter ble enige om kunnskapsinnhenting og mulig spleising på kostnader.

Kommunen innhentet opplysninger om jordbruksforhold, mulige forurensningskilder og vannføring, samt foretok en befaring langs vassdraget.

Det viste seg imidlertid at Statsforvalteren likevel ikke hadde midler til videre undersøkelser og NIVA-undersøkelsene for 2022 utgikk da kommunens- og vannområdets midler ikke var nok til å dekke disse undersøkelsene. Levanger kommune stiller ut fra Statsforvalterens henvendelse til NVE spørsmål ved grensesnittet mellom Statsforvalteren som forvaltningsansvarlig og kommunens ansvar opp mot bestanden av elvemusling.

Levanger kommune undersøkte i denne sammenheng mulige punktutslipp av vaskevann fra fjørfeanlegg der to av produsentene har avløp til Dullumbekken, mens den tredjes avløp ledes til infiltrasjon og dermed ikke direkte til Fossingelva. Strekingen fra fossen ved Åsen og opp til Hoklingen, på sørsiden av Fossingelva, ble befart i juni 2022 og det ble ikke funnet punktutslipp. Det er en velutviklet kantsone hele strekingen, med unntak av en kortere strekning hvor det er drevet flatehogst. Kommunen fant ved befaring både tomme skjell, men også levende elvemuslinger. Det er dessuten kraftig begroing av kiselalger i elva. Kommunen ser at vegetasjonen rundt Fossingelva over lang tid har endret seg betydelig til at det i dag er mer gjengrodder områder. Det kan ikke utelukkes at dette er av betydning for bestanden av elvemusling.

Hammervatnet

Hammervatnet er oppført med moderat økologisk tilstand i Vann-nett og det påpekes der at det utelukkende på grunn av vannplantesamfunnet og endring av dette. Nitrogen- og fosforforhold er god og svært god.

Store deler av arealet rundt Hammervatnet er skogkledd og med spredt bosetning. De fleste sør for Hammervatnet er tilknyttet kommunalt avløp. De fleste tilløpsbekker til vatnet ligger i østlig ende, ved naturreservatet, og av disse har både Dullumbekken og Nesvatnet - Melhusbekken – Hammervatnet bekkefelt moderat tilstand i vann-nett.

Verneplan for Hammervatnet naturreservat ble vedtatt i 1984 og området fikk Ramsarstatus i 2013.

Det nevnes i Forvaltningsplan for Hammervatnet (2022) at «*under verneprosessen besto vegetasjonen ytterst mot åpent vann av et belte av tett takrørvegetasjon fra ca. 2 m dybde og i en bredde på 50 - 200 m. Innenfor dette var det store partier med åpent vann eller områder dekket av flytebladvegetasjon eller kun bunnvegetasjon*».

Det nevnes også at «*klimaendringer som gir økte temperaturer i luft og vann, vil kunne påvirke forholdet mellom artene på land og også biologisk produksjon i vannet der fugler beiter. Varmekjære plantearter vil ha fordel av temperaturøkning. Våtmarka vil få større gjengroingspress og fremmede arter kan gi økte utfordringer*». Og videre, «*vegetasjonen i naturreservatet, særlig i bukta ved fugletårnet, har blant annet på grunn av mindre beitebruk endret seg kraftig fra 1950-tallet og fram til i dag. Tidligere kunne Vassbukta betegnes som et variert fuglehabitat med en god del vannspeil innenfor takrørbeltet og med en variasjon av vannplanter. Fra vernetidspunktet og fremover bredte vannvegetasjonen seg stadig utover og ble mer ensartet og kompakt, og det ble etterhvert svært lite åpent vann innenfor takrørbeltet*».

Området som nå er naturreservat ble tidligere benyttet som beitemark. I forvaltningsplanen står det at «*Her gikk det melkekyr fram til 1971, og noen år deretter beitet kviger her. I 1975 ble sauer sluppet ut i områder, og dette foregikk til ca. 1985. Samtidig, periodevis, ble også flere hester sluppet på beite...Etter at beitetrykket gradvis ble mindre, for så helt å opphøre, grodde landarealene til med kratt og skog*».

Hammervatnet naturreservat har endret seg med tiden, blant annet ved mer gjengroing i våtmarksområdet. Dette vises tydelig på flybilder fra 1955 til 1984, da Hammervatnet ble naturreservat, og videre framover. Det er imidlertid vanskelig å peke på noen enkelte faktorer som forårsaker gjengroing. Sannsynligvis skyldes det samspillet mellom mindre beitetrykk, tilførsel av næringsstoffer og organisk materiale fra tilløpsbekker, et varmere klima og naturlig suksesjon/variasjon. Suksesjon er betegnelsen på den gradvise forandringen et område/økosystem gjennomgår over tid. I en innsjø kan for eksempel ei grunn vik gradvis fylles igjen med organisk materiale og/eller med mineralpartikler og det vil da skje en suksesjon fra vannvegetasjon til sumpplanter og videre til planter som vokser på mer fast grunn. Til slutt vil gjerne skog etablere seg.

Gradvis gjengroing er en utvikling vi ser i flere innsjøer, blant annet har det foregått en gjengroingsprosess innerst i Movatnet og den kan også ses i flere fjellvann.

Lavere vannstand kan forekomme i Hammervatnet og dette vil være ekstra synlig i tørre perioder som for eksempel sommeren 2018. I den sammenhengen det må påpekes at Hammervatnet er et grunt vann der største dyp er på 70 m og gjennomsnittsdybden er på 25 m, og dermed skal det mindre til før lav vannstand blir tydelig.

Selve vannuttaket i Hoklingen påvirker ikke vannstanden i Hammervatnet i nevneverdig grad, men reguleringen av Hoklingen gjør det. Vannstanden i Hammervatnet påvirkes naturlig nok av hvor mye vann som slippes forbi demningen, men det er ikke vannuttaket som først og fremst bestemmer hvor mye som kan slippes forbi dammen. Det er tilrenningen i nedslagsfeltet som er den viktigste faktoren for nivået i Hoklingen og derav hvor mye vann som kan slippes gjennom dammen. I tørre perioder er det kun minstevannføring som tilføres Fossingelva og Hammervatnet. Dette er uavhengig av vannuttaket.

Levanger kommunen kan ikke se at det er tilstrekkelig dokumentert at det er forhold knyttet til kommunens vanntiltak som er årsak til de miljømessige utfordringer som skisseres i varsel om innkalling til konsesjonsbehandling.

Oppsummering og konklusjon

Levanger kommunes uttak av drikkevann og tiltak i vassdraget skjer som vist over i henhold til ekspropriasjonstillatelse fra 1966. Tillatelsen inneholder vilkår om minstevannføring i Fossingelva, og

kommunen antar at hensikten bak denne bestemmelsen er nettopp ivaretagelse av naturmangfoldet i vassdraget.

Kommunen har som følge av dette vilkåret, samt kommunens øvrige plikt til å ivareta naturmangfoldet, hatt fokus på samarbeid og tiltak ved vassdraget som gir gode miljømessige virkninger. Det er derfor nær kontakt mellom aktørene som tar ut vann fra vassdraget. Kommunen sikrer i så stor grad som mulig at minstevannføring alltid overholdes. Det erkjennes at datagrunnlaget på dette området er noe mangelfullt, og det er iverksatt tiltak som skal bedre dette. I tillegg til den tekniske overvåkingen er det også gjennomført fysisk besøk minimum en gang pr uke på dammen der vannivået i Hoklingen, vannmengde gjennom omløpet og evt endringer i reguleringen, er notert i en egen protokoll. Dette sikrer at kommunen har god kontroll på vannføringen. Kommunen kan ut fra denne kontrollen konkludere med at det ikke er tappet mindre enn minstevannføring gjennom omløpet, selv ikke ved ekstreme tørkeperioder. I ekstreme tørkeperioder vil grunnvannet synke, også i langs elva, og det er stor sannsynlighet for at deler av tilført minstevannføring i slike perioder vil «forsvinne» i grunnen nedover elva. Dette kan forklare at det er målt verdier under minstevannføring i målestasjonen ved Fossing lenger nede i Fossingelva. Kommunen vurderer at det ut fra de faktiske forhold som vist i dette brevet ikke er usannsynlig at situasjonen i Fossingelva ville ha vært verre i tørkeperioder dersom kommunen ikke hadde gjennomført eksisterende tiltak. Kommunen kan etter dette ikke se at de eksisterende tiltak i vassdraget er av en slik grad at dette påvirker Fossingelva og elvemuslingen negativt. Kommunens tiltak vil imidlertid kunne ha positive ringvirkninger i perioder der det uten kommunens regulering i dammen ville kunne oppstått store flomskader.

NVE kan kalle inn eldre vassdragstiltak til konsesjonsbehandling dersom det etter en konkret vurdering foreligger såkalte «sterke miljømessige hensyn».

NVE anfører at vannuttaket fra Hoklingen kan være til vesentlig skade eller ulempe for allmenne interesser fordi redusert vannføring i Fossingelva kan påvirke bestanden av elvemusling i elva negativt. I sitt brev har NVE imidlertid henvist til i stor grad udokumenterte påstander, samt vist til konklusjoner fra Statsforvalteren der det ikke framgår om dette er faglig dokumentert. Etter gjennomgang av saken finner kommunen at situasjonen rundt elvemusling i Fossingelva er uklar, og at det er særdeles uklart hva endringene i bestanden eventuelt skyldes. Kommunen har gode mekanismer for å overvåke vannføringen i elva ved både måling og manuell kontroll. Sett i lys av at det bare et fåtall ganger har vært ekstrem tørke som har medført lavere vannstand i elva, samt at tørke da ville ha vært en konsekvens uavhengig av kommunens vannuttak, finner kommunen ikke at det er sannsynlighetsovervekt for at det er vannuttaket som er hovedårsaken til eventuelle endringer i elvemuslingsbestanden i Fossingelva.

Statsforvalteren og NVE's vurdering av situasjonen og varsel om innkalling til konsesjonsbehandling synes å begrunne et ønske og behov for en utredning knyttet til elvemusling i Fossingelva der både situasjonen og årsaker kartlegges og vurderes. Det samme gjelder forholdene knyttet til naturreservatet. Kommunen er ikke uenig at det er et behov for en slik analyse, og tok nettopp derfor også initiativ til dette overfor Statsforvalteren våren 2022. Kommunen finner imidlertid ikke at behovet for en slik analyse og faglig vurdering er ensbetydende med at vilkåret for innkalling av hele Hoplavassdraget til konsesjonsbehandling er oppfylt.

Utgangspunktet for kommunens rett til å ta ut drikkevann er som angitt ekspropriasjonstillatelsen, og retten til å kalle inn til konsesjonsbehandling er et unntak fra hovedregelen om at eldre vanntiltak skal bestå uten konsesjonsbehandling. Kommunen er enig i at nye vanntiltak krever utredning som kan legges til grunn i en konsesjonssak, men mener at hjemmelen for å ta opp eldre tiltak til

konsesjonsbehandling ikke kan anses som oppfylt av at man finner at det er behov for å utrede faktisk tilstand og eventuelle årsaksforhold av miljømessig art.

NVE sitt varsel om mulig innkalling til konsesjonsbehandling mangler etter kommunens oppfatning den konkrete og dokumenterte vurderingen av om det foreligger «sterke miljømessige hensyn» slik lovens forarbeider henviser til. Varselet inneholder heller ingen avveining av hensynene bak de eksisterende tiltak knyttet opp mot behovet for en konsesjonsbehandling. NVE stiller i varselet spørsmål ved om ekspropriasjonstillatelsens vilkår om minstevannføring er overholdt, og stiller også spørsmål ved om det oppsatte minstekravet er tilstrekkelig. Kommunen mener å ha god kontroll på at minstekravet i ekspropriasjonstillatelsen er oppfylt. Hvorvidt minstekravet er høyt nok knyttet til en miljømessig vurdering er etter kommunens oppfatning en utredning som må foretas for å begrunne en eventuell innkalling til konsesjonsbehandling av vassdraget.

Kommunen finner på dette grunnlag at det ikke i denne saken på nåværende tidspunkt er etablert tilstrekkelig årsakssammenheng mellom vannuttaket fra Hoklingen og de miljømessige forhold som NVE anfører i sitt varsel. Behovet for utredning og faglig vurdering av situasjonene medfører ikke at vilkåret om at det må foreligge «sterke miljømessige hensyn» er oppfylt.

Levanger kommune konkluderer etter dette med at vilkåret for å kalle inn Hoplavassdraget til konsesjonsbehandling ikke er oppfylt på nåværende tidspunkt.

For å belyse saken ytterligere ønsker kommunen å invitere NVE til møte og befaring i det aktuelle området før NVE fatter vedtak i saken. I et slikt møte vil kommunen også kunne redegjøre ytterligere for hvilke tiltak som iverksettes for å kartlegge/avhjelpe den usikre situasjonen som omtales i varselet. Kommunen ber om tilbakemelding på dette.

Med hilsen

Ingrid Juberg Moe
Kommuneadvokat

Dette dokumentet er elektronisk og inneholder derfor ikke signatur